

Drie jaar het recht om vergeten te worden: een analyse van de Nederlandse rechtspraak

mr. L. Mourcous en mr. M. Weij¹

Inmiddels is het ruim drie jaar geleden dat het belangwekkende *Google Spain*-arrest is gewezen over het recht om vergeten te worden. Sindsdien heeft Google een groot aantal verwijderingsverzoeken te verwerken gekregen en ook de Nederlandse rechter heeft zich meerdere malen moeten buigen over de invulling van het recht om vergeten te worden. In dit artikel maken wij de balans op van drie jaar rechtspraak nadien. Uit de rechtspraak blijkt dat toepassing van het *Google Spain*-arrest in de praktijk tot diverse implicaties en inconsequenties leidt, hetgeen in deze bijdrage verder uiteengezet wordt.

1. Het recht om vergeten te worden

Het *Google Spain*-arrest hebben we te danken aan de Spaanse jurist Mario Costeja González. Als iemand zijn naam in de zoekmachine van Google invoerde, dan toonde Google in de zoekresultaten een link naar een dagblad met daarin een aankondiging van een executoriale verkoop van een onroerend goed waarin González als eigenaar werd genoemd. González wilde dat Google deze zoekresultaten niet meer zou tonen, en stapte daarom in Spanje naar de rechter. Dit leidde tot prejudiciële vragen van de Spaanse Audiencia Nacional aan het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: Hof) over de uitleg van de Richtlijn bescherming persoonsgegevens (hierna: Richtlijn).² De vragen hebben geleid tot het inmiddels welbekende '*Google Spain*-arrest', waarin het Hof heeft bepaald dat betrokkenen, onder bepaalde voorwaarden, het recht hebben om zoekresultaten op basis van hun naam te laten verwijderen door de zoekmachine.³

Het recht om vergeten te worden is in de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), die vanaf 25 mei 2018 van toepassing zal zijn, verder uitgewerkt.⁴ Onder de AVG heeft een betrokkene

het recht om zijn persoonsgegevens te laten wissen wanneer de persoonsgegevens niet langer noodzakelijk zijn voor de doeleinden waarvoor zij zijn verzameld of anderszins verwerkt, wanneer de betrokkenen hun toestemming hebben ingetrokken of bezwaar maken tegen de verwerking van hun persoonsgegevens, of wanneer de verwerking van hun persoonsgegevens op een ander punt niet met de AVG in overeenstemming is.

Weigert een zoekmachine gehoor te geven aan een verwijderverzoek, dan kan de betrokkene de Autoriteit Persoonsgegevens (hierna: AP) vragen te bemiddelen. Betrokkenen lijken via de AP meer succes te hebben dan bij de Nederlandse rechter. Sinds juli 2014 hebben 155 mensen de AP gevraagd om te helpen zoekresultaten op hun naam te laten verwijderen uit een zoekmachine. In de meeste verzoeken ging het om Google.⁵ De AP heeft 50 keer bemiddeld bij Google en 2 keer bij Bing. In 37 zaken heeft de AP ervoor kunnen zorgen dat de zoekmachine de zoekresultaten verwijderde.

2. Invulling aan de belangenafweging

In het *Google Spain*-arrest oordeelde het Hof dat zoekmachines persoonsgegevens mogen verwer-

1. Lora Mourcous en Menno Weij zijn beiden werkzaam bij SOLV te Amsterdam.

2. Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (*PbEG* L281/31).

3. HvJ EU 13 mei 2014, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317 (*Google Spain*).

4. Art. 17 Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betref-

fende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming).

5. Overzicht bemiddeling Autoriteit Persoonsgegevens bij verwijdering resultaten zoekmachines, https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/sites/default/files/atoms/files/overzicht_bemiddeling_ap_bij_verwijdering_resultaten_zoekmachines_mei_2017.pdf, geraadpleegd op 29 augustus 2017.

ken op grond van art. 7 sub f van de Richtlijn.⁶ Op grond van deze bepaling mogen persoonsgegevens worden verwerkt indien 'de verwerking is noodzakelijk voor de behartiging van het gerechtvaardigde belang van de voor de verwerking verantwoordelijke of van de derde(n) aan wie de gegevens worden verstrekt, mits het belang of de fundamentele rechten en vrijheden van de betrokkene die aanspraak maakt op bescherming uit hoofde van artikel 1, lid 1, van deze richtlijn, niet prevaleren.'⁷ Op basis hiervan dient volgens het Hof een belangenafweging te worden gemaakt tussen de belangen van de exploitant van de zoekmachine, die van de internetgebruikers en de betrokken persoon. Bij de belangen van de betrokken persoon gaat het volgens het Hof om het belang van de uit art. 7 en 8 Handvest van de grondrechten van de Europese Unie voortvloeiende rechten van de betrokkene, zijnde het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer en het recht op bescherming van persoonsgegevens. Gelet op de potentiële ernst van deze inmenging moet worden vastgesteld dat zij niet kan worden gerechtvaardigd door louter het economisch belang dat de exploitant van een dergelijke zoekmachine bij deze verwerking heeft.⁸ Het Hof overweegt dat in dergelijke situaties een juist evenwicht moet worden gevonden tussen het gerechtvaardigde belang van de internetgebruikers die potentieel toegang tot de betrokken informatie willen krijgen en de hiervoor genoemde rechten van betrokkene. Maar die privacybelangen van de betrokkene hebben 'in de regel' wel voorrang op het belang van internetgebruikers om kennis te nemen van de betrokken informatie in de te verwijderen koppelingen uit de zoekresultaten.⁹ Dit kan slechts in bijzondere gevallen anders zijn afhankelijk van 'de aard van de betrokken informatie en de gevoeligheid ervan voor het privéleven van de betrokkene en van het belang dat het publiek erbij heeft om over deze informatie te beschikken, wat met name wordt bepaald door de rol die deze persoon in het openbare leven speelt.'¹⁰ Deze overweging van het Hof is in de literatuur door diverse auteurs bekritiseerd.¹¹ De omstandigheid

dat het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie de privacybelangen beschermt, brengt immers nog niet mee dat deze belangen 'in de regel voorrang' hebben op de belangen van internetgebruikers om kennis te nemen van de informatie 'al was het maar omdat ook die belangen in het Handvest worden beschermd', aldus Zwenne.¹² Deze belangen van de internetgebruikers, het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie, worden in art. 11 Handvest gewaarborgd.

Diezelfde mening zijn ook Kulk en Zuiderveen Borgesius toegeedaan.¹³ Zij wijzen op jurisprudentie van het Europese Hof van de Rechten van de Mens (EHRM) waarin is bepaald dat aan het recht op privacy en het recht op vrijheid van meningsuiting in beginsel evenveel gewicht toekomt. Het Hof echter bekijkt volgens hen de problematiek met betrekking tot het verwijderen van zoekresultaten voornamelijk vanuit de richtlijn. Als gevolg hiervan is in de argumentatie van het Hof een focus ontstaan op het recht op privacy en de bescherming van persoonsgegevens. Ook naar hun mening besteedt het Hof te weinig aandacht aan het recht op vrijheid van meningsuiting, zoals neergelegd in art. 11 Handvest.

Het duurt niet lang voordat de Nederlandse rechter een andere invulling geeft aan het uitgangspunt van het Hof. Dit gebeurt in de eerste zaak waarin het recht om vergeten te worden aan de rechter werd voorgelegd van 18 september 2014.¹⁴ De zaak ging over een aflevering van het programma 'Misdaadverslaggever' van Peter R. de Vries, waarin (in het geheim gemaakte) camerabeelden werden getoond waarin de betrokkene met een (vermeend) huurmoordenaar bespreekt hoe deze een concurrent in de escortbranche het beste kan (laten) liquideren. De betrokkene wordt in deze beeldopnames veelvuldig herkenbaar en zonder beeld- of geluidsvervorming in beeld gebracht, en met zijn voornaam en de eerste letter van zijn achternaam aangeduid. Mede op basis van deze beelden is de betrokkene vervolgens veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf voor poging tot uitlokking van huurmoord. Deze zaak heeft in de media veel aandacht gehad en er zijn diverse berichten over verschenen. Omdat Google de zoekresultaten niet wilde verwijderen, richtte de betrokkene zich tot de voorzieningenrechter en vorderde hij verwijdering van deze zoekresultaten. Daarbij verwees de betrokkene onder meer naar het *Google Spain*-arrest.

6. HvJ EU 13 mei 2014, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317 (*Google Spain*), par. 73.

7. HvJ EU 13 mei 2014, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317 (*Google Spain*), par. 74 en 81.

8. HvJ EU 13 mei 2014, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317 (*Google Spain*), par. 81.

9. HvJ EU 13 mei 2014, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317 (*Google Spain*), par. 81 en 99.

10. HvJ EU 13 mei 2014, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317 (*Google Spain*), par. 81.

11. G.J. Zwenne, 'Het internetvergeetrecht na Google t. Costeja (HvJ EU 13 mei 2014, C-131/12)', in: D.C. van Beelen e.a. (red.), *Privacy en gegevensbescherming*, Apeldoorn-Antwerpen: Maklu 2015, p. 51-71; J. van Hoboken, Case Note, CJEU 13 May 2014, C-131/12 (*Google Spain*) (August 15, 2014). Verkrijgbaar bij SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2495580> en J. Ausloos and A. Kuczeraw, 'From Notice-and-Takedown to Notice-and-Delisting: Implementing the Google Spain Ruling' (October 5, 2015). Forthcoming in 14 *Colo. Tech. L.J.* (spring 2016); *CiTiP Working Paper 24/2015*. Verkrijgbaar bij SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2669471>. S.

Kulk en F.J. Zuiderveen Borgesius, 'De implicaties van het Google Spain-arrest voor de vrijheid van meningsuiting', *NTM/NJCM-Bull.* 2015, afl. 1, p. 3-19.

12. G.J. Zwenne, 'Het internetvergeetrecht na Google t. Costeja (HvJ EU 13 mei 2014, C-131/12)', in: D.C. van Beelen e.a. (red.), *Privacy en gegevensbescherming*, Apeldoorn-Antwerpen: Maklu 2015, p. 51-71.

13. S. Kulk en F.J. Zuiderveen Borgesius, 'De implicaties van het Google Spain-arrest voor de vrijheid van meningsuiting', *NTM/NJCM-Bull.* 2015, afl. 1, p. 3-19.

14. Rechtbank Amsterdam 18 september 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:6118.

Opvallend in de zaak is het volgende. In het *Google Spain*-arrest wijst het Hof op de gevolgen van de verwerking van persoonsgegevens voor het recht op privacy wanneer met behulp van een zoekmachine wordt gezocht op iemands naam, 'aangezien elke internetgebruiker op basis van deze verwerking via de resultatenlijst een gestructureerd overzicht kan krijgen van de over deze persoon op het internet vindbare informatie, die potentieel betrekking heeft op tal van aspecten van zijn privéleven en die, zonder deze zoekmachine, niet of slechts zeer moeilijk met elkaar in verband had kunnen worden gebracht, en deze internetgebruiker aldus een min of meer gedetailleerd profiel van de betrokkene kan opstellen.'¹⁵

Maar, in tegenstelling tot het Hof benadrukt de voorzieningenrechter juist dat 'terughoudendheid is geboden bij het opleggen van beperkingen aan de werking van een zoekmachine als Google Search.'¹⁶ Zoekmachines vervullen immers een belangrijke maatschappelijke functie: 'Het internet bevat een onmetelijke hoeveelheid informatiebronnen, waaronder een onvoorstelbaar groot aantal websites. De inhoud van het internet verandert bovendien per seconde. Zoekmachines helpen de internetgebruiker in deze oceaan van informatie bij het zoeken naar de informatie waarnaar hij/zij op zoek is. Verder is van belang dat zoekmachines zonder menselijke tussenkomst functioneren, in die zin dat de zoekresultaten via een geautomatiseerd, algoritmisch systeem volgen op door de internetgebruiker ingevoerde zoektermen. De functie van catalogus, die de zoekmachine in feite is, zou ernstig worden belemmerd indien strenge beperkingen aan de werking ervan zou worden opgelegd en daarmee zou de zoekmachine aan geloofwaardigheid inboeten.'¹⁷

De voorzieningenrechter plaatst dus vrij expliciet de betrokken belangen en grondrechten op gelijke voet: 'bij de toepassing van beide bepalingen is van belang dat twee fundamentele rechten in het geding zijn, te weten het recht op privacy van eiser (artikel 8 EVRM) en het recht op informatievrijheid van Google Inc. (artikel 10 EVRM en artikel 7 Grondwet), terwijl ook de belangen van de internetgebruikers, webmasters en aanbieders van informatie op het internet in het oog gehouden moeten worden.'¹⁸ Volgens de voorzieningenrechter beoogt het *Google Spain*-arrest bovendien 'personen niet te beschermen tegen alle negatieve berichten op internet, maar alleen tegen het langdurig "achtervolgd worden" door berichten die "irrelevant", "buitensporig" of "onnodig diffamerend" zijn.'¹⁹

Het gerechtshof heeft het vonnis van de voorzieningenrechter bekrachtigd²⁰ en uiteindelijk heeft

de Hoge Raad op 24 februari 2017 over deze zaak, en voor het eerst, een oordeel mogen vellen.²¹ Op basis van de overwegingen uit het *Google Spain*-arrest oordeelt ook de Hoge Raad dat de privacybelangen van de betrokkene 'in de regel zwaarder wegen dan, en dus voorrang hebben op, het economisch belang van de exploitant van de zoekmachine en het gerechtvaardigde belang van de internetgebruikers die mogelijk toegang willen krijgen tot de desbetreffende zoekresultaten.'²² De Hoge Raad volgt daarmee, anders dan de rechtbank en het gerechtshof doen, de lijn van het Europese Hof in het *Google Spain*-arrest. Hoewel daarmee een belangenafweging niet per definitie is uitgesloten, brengt het uitgangspunt dat de privacybelangen voorrang hebben ons inziens met zich mee dat een dergelijke afweging in de praktijk in de meeste gevallen een farce is.

3. Relevante factoren bij de belangenafweging

Na het *Google Spain*-arrest mocht de Nederlandse rechter een nadere invulling geven aan de te verrichten belangafweging in geval van een 'bijzondere situatie', waarbij de Nederlandse rechter rekening moest houden met de door het Hof genoemde relevante factoren die daarbij een rol kunnen spelen. Inmiddels heeft de Nederlandse rechter meerdere malen een dergelijke belangenafweging moeten uitvoeren en daarmee invulling gegeven aan de relevante aanknopingspunten die daarbij van belang kunnen zijn.

Zo leek aanvankelijk het uitgangspunt dat wanneer zoekresultaten verwijzen naar een crimineel verleden van de betrokkene, dit ertoe kan bijdragen dat de belangafweging in het voordeel van de zoekmachine uitvalt. Het plegen van een misdrijf heeft nu eenmaal tot gevolg dat men op zeer negatieve wijze in het nieuws kan komen en dit laat ook op het internet – mogelijk zelfs zeer langdurig – zijn sporen na.²³ De veroordeling voor een ernstig misdrijf en de negatieve publiciteit als gevolg daarvan, zijn in het algemeen blijvend relevante informatie over een persoon, waarbij relevant is dat de berichtgeving doorgaans ziet op het handelen van de betrokkene zelf, waarmee hij de publicaties die daarvan het gevolg zijn en de publieke belangstelling daarvoor in zekere zin over zichzelf heeft afgeroepen.²⁴ De negatieve kwalificaties die daarbij kunnen voorkomen zullen slechts in zeer uitzonderlijke gevallen 'buitensporig' of 'onnodig diffamerend' zijn. Gedacht zou kunnen worden aan de situatie dat het gepleegde feit zonder duidelijke aanleiding opnieuw aan de orde wordt gesteld met kennelijk

15. HvJ EU 13 mei 2014, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317 (*Google Spain*), par. 80.

16. Rechtbank Amsterdam 18 september 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:6118, r.o. 4.2.

17. Rechtbank Amsterdam 18 september 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:6118, r.o. 4.5.

18. Rechtbank Amsterdam 18 september 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:6118, r.o. 4.7.

19. Rechtbank Amsterdam 18 september 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:6118, r.o. 4.11.

20. Gerechtshof Amsterdam 31 maart 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:1123.

21. Hoge Raad 24 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:316.

22. Hoge Raad 24 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:316, r.o. 3.5.5.

23. Rechtbank Amsterdam 18 september 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:6118, r.o. 4.11.

24. Rechtbank Amsterdam 24 december 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:9515, r.o. 4.12.

geen ander doel dan de betrokkene te schaden of de situatie dat niet zozeer van zakelijke berichtgeving sprake is, maar van een 'scheldpartij'.²⁵ Met de uitspraak van de Hoge Raad zal een crimineel verleden van de betrokkene hoogstwaarschijnlijk niet meer de doorslaggevende factor zijn, nu de Hoge Raad heeft geoordeeld dat het 'enkele feit dat eiser in eerste aanleg is veroordeeld wegens een ernstig misdrijf en dat sprake is geweest van publiciteit' onvoldoende is.²⁶

Ook de rol die de betrokkene in het openbare leven speelt is van belang,²⁷ bijvoorbeeld KPMG-partner²⁸, journalist²⁹ of advocaat³⁰. De inmenging in de grondrechten van de betrokkene wordt dan gerechtvaardigd door het overwegende belang dat het publiek heeft om toegang tot de informatie te krijgen. Het zal hier met name gaan om zoekresultaten die in enigerlei relatie zijn tot de professionele werkzaamheden van een dergelijke betrokkene of de omstandigheid dat de betrokkene een bijzondere maatschappelijke functie heeft.³¹ In een zaak van 19 april 2017 stond de vraag centraal of de betreffende betrokkene kon worden aangemerkt als een 'public figure'.³² De betrokkene is eigenaar van een sportschool en een sportschoenenzaak en organiseert regelmatig pokertoernooien. Op enig moment is de betrokkene verdachte geweest in een drugsonderzoek en het witwassen van geld via een vennootschap. Daarover is een artikel geschreven waarbij tevens is vermeld dat hem in een Maltees politieonderzoek mogelijk de hand boven het hoofd werd gehouden door een betrokken politicus. Volgens Google heeft de betrokkene, door zich 'als Amsterdamse ondernemer en pokeraar in te laten met malafide huurders, mee te doen aan een web van transacties dat doorgaans wordt geassocieerd met het verhullen van geld; door zich te associëren met een Griekse zakenman die is veroordeeld voor fraude en door gebruik te maken van de diensten (en de naam) van een Maltees politicus', het publiek domein betreden toen deze personen in opspraak kwamen. Daarmee is de betrokkene volgens Google een publiek figuur geworden. De rechtbank is het hier echter niet mee eens en oordeelt dat het enkele feit dat de betrokkene een sportschool en een sportschoenenzaak bezit onvoldoende is om

hem aan te merken als 'public figure'. Dat de betrokkene mogelijk bewondering geniet voor zijn zakelijk succes als ondernemer en het feit dat hij in eigen beheer pokertoernooien organiseert maken dat niet anders. Ook brengt de omstandigheid dat de naam van de betrokkene wordt genoemd in verband met een Maltese politicus die in opspraak is geraakt niet mee dat hij daardoor (ook) een 'public figure' is geworden.

Daarnaast is relevant of de informatie waarnaar de zoekresultaten verwijzen in essentie juist is.³³ Zo oordeelde de voorzieningenrechter van de rechtbank Midden Nederland (Lelystad) op 20 februari 2017 dat Google een zoekresultaat niet hoefde te verwijderen, bij gebrek aan bewijs door de betrokkene dat hij wel degelijk over bepaalde diploma's beschikte, en dus bij gebrek aan bewijs dat de zoekresultaten verwezen naar onjuiste informatie.³⁴ Ook tijd(sverloop) speelt een belangrijke rol.³⁵ Het recht om als dader van een ernstig misdrijf juist te worden vergeten wordt zwaarwegender naarmate het gebeuren verder weg ligt in de tijd en die dader zijn 'schuld' aan de maatschappij in het algemeen en de nabestaanden in het bijzonder verder heeft afgelost.³⁶ De bijzonderheden van het geval kunnen dan met name zijn wanneer het feit zich heeft voorgedaan, of de door de strafrechter opgelegde straf nog bestaat, al dan niet in de vorm van een voorwaardelijke maatregel, maar ook of de betrokkene de indruk wekt te beseffen dat hij vreselijk in het krijt staat bij (de rest van) de samenleving, in het bijzonder eventuele nabestaanden.

4. Onderscheid zoekresultaten en inhoud bronpagina's

Wat verder opvalt is dat de Nederlandse rechter herhaaldelijk het onderscheid maakt tussen de gevonden zoekresultaten en de inhoud van de pagina's waarnaar verwezen wordt. In een zaak over een partner van KPMG die zoekresultaten wilde laten verwijden naar berichtgeving over een geschil met zijn aannemer, benadrukt de voorzieningenrechter dat bij het recht om vergeten te worden het vooral gaat om de relevantie van een zoekresultaat en niet of de inhoud van een artikel zelf ontoereikend, irrelevant of bovenmatig is.³⁷ Voor een dergelijke inhoudelijke toetsing dient de betrokkene volgens de rechter het medium aan te spreken.

25. Rechtbank Amsterdam 18 september 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:6118; Rechtbank Noord-Nederland 1 mei 2015, ECLI:NL:RBNNE:2015:2122.

26. Hoge Raad 24 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:316, r.o. 3.6.5.

27. HvJ EU 13 mei 2014, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317 (*Google Spain*), par. 81, 97 en 99.

28. Rechtbank Amsterdam 12 februari 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:716.

29. Rechtbank Amsterdam 24 december 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:9515.

30. Rechtbank Rotterdam 29 maart 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:2395. In deze zaak oordeelde de rechter echter dat niet iedere advocaat een maatschappelijke rol heeft.

31. Rechtbank Rotterdam 29 maart 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:2395, r.o. 4.11.5.

32. Rechtbank Amsterdam 19 april 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:2896, r.o. 4.3.

33. Rechtbank Amsterdam 12 februari 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:716; Rechtbank Amsterdam 24 december 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:9515.

34. Rechtbank Midden-Nederland 20 februari 2017, ECLI:NL:RBMNE:2017:805.

35. Rechtbank Amsterdam, 12 februari 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:716; Rechtbank Rotterdam 29 maart 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:2395.

36. Rechtbank Noord-Nederland 1 mei 2015, ECLI:NL:RBNNE:2015:2122, r.o. 4.10.

37. Rechtbank Amsterdam 12 februari 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:716.

In een andere zaak waar dit onderscheid (onder meer) van belang is, richtte de eisende partij haar verzoek tot verwijdering van zoekresultaten niet tot de aanbieder van de zoekmachine (Google), maar tot de aanbieder (Erdee Media – hierna: Erdee) van het toen tien jaar oude artikel.³⁸ Volgens Erdee had eiser zich moeten richten tot Google. Zij voert daartoe aan dat de maatstaven van het *Google Spain*-arrest slechts betrekkingen hebben op de verplichtingen van zoekmachines en dat aan journalisten bovendien een beroep toekomt op de persexceptie zoals neergelegd in art. 9 Richtlijn. Daarover oordeelt de rechter dat Erdee als verantwoordelijke kwalificeert en als beheerder van een krantenarchief inderdaad een beroep kan doen op de persexceptie. Dit is juist, maar uiteindelijk niet de overweging die beslissend is geweest. De rechter gaat namelijk verder en geeft aan dat het voor de beheerder van de website betrekkelijk eenvoudig is om aan Google een instructie te geven waardoor de betreffende artikelen niet langer in de zoekresultaten voorkomen. Uiteindelijk is de beoordeling die gemaakt moet worden of een bevel aan Erdee om een dergelijk verzoek aan de exploitant van de zoekmachine te doen, teneinde het recht op de persoonlijk levenssfeer beschermen, verzoend kan worden met de vrijheid van meningsuiting. Volgens de rechter is dit het geval. Dit is opvallend omdat de persexceptie de toepasselijkheid van (onder meer) art. 36 en 40 Wbp, de (nationale) grondslag voor verwijderingsverzoeken uitsluit. Het is derhalve niet duidelijk waarop de door de rechtbank aan Erdee opgelegde verplichting is gebaseerd.³⁹ Met dit onderscheid tussen de onderliggende informatie op de bronpagina's waarnaar de zoekresultaten verwijzen en de zoekresultaten zelf, volgt de voorzieningenrechter de redenering van A-G Jääskinen: *'De index van een zoekmachine koppelt namen en andere identificatiefactoren die als zoektermen worden gebruikt, aan een of meer links naar webpagina's. Mits de link toereikend is, in de zin dat de met de zoekterm overeenkomende gegevens inderdaad voorkomen of voorkwamen op de webpagina's waarnaar wordt verwezen, voldoet de index mijns inziens aan de criteria van toereikendheid, relevantie, proportionaliteit, nauwkeurigheid en volledigheid van artikel 6, sub c en d, van de richtlijn. Wat betreft de temporele vereisten (dat de persoonsgegevens worden bijgewerkt en niet langer worden bewaard dan nodig is) van artikel 6, sub d en e, dienen ook deze aspecten te worden gezien vanuit het oogpunt van de betrokken verwerking, namelijk de levering van een dienst voor de lokalisering van informatie, en niet als een vraag die de inhoud van de bronpagina's betreft.'*⁴⁰

Dit lijkt in eerste instantie in lijn met de overweging van het Hof bij de vaststelling dat een zoekmachine als verantwoordelijke in de zin van de richtlijn kwalificeert: *'In dit verband moet worden benadrukt dat de in het kader van de activiteit van een zoekmachine verrichte verwerking van persoonsgegevens verschilt van de door webredacteurs verrichte verwerking van persoonsgegevens, die erin bestaat deze gegevens op een webpagina te plaatsen, en bovenop deze laatstgenoemde verwerking komt.'*⁴¹ Maar het Hof gaat verder en oordeelt dat zoekresultaten moeten worden gewist indien na een verzoek van de betrokkene wordt vastgesteld dat in de resultatenlijst koppelingen zijn opgenomen naar rechtmatig door derden gepubliceerde webpagina's die correcte informatie over de betrokkene bevatten, maar deze opneming onvereenigbaar is met de Richtlijn, omdat deze informatie, gelet op het geheel van de omstandigheden van het onderhavige geval, ontoereikend, niet of niet meer ter zake dienend of bovenmatig is ten aanzien van het doel van de betrokken verwerking door de zoekmachine.⁴² Het Hof lijkt het onderscheid hier dus meer los te laten. Om te beoordelen of een zoekresultaat in een bepaald geval ontoereikend, niet of niet meer ter zake dienend of bovenmatig is, is ons inziens noodzakelijkerwijs vereist om naar de inhoud van de informatie op de verwezen bronpagina te kijken.

Dit laatste komt terug in een uitspraak van de rechtbank Amsterdam van 24 december 2015.⁴³ NRC plaatste in 1999 een artikel waarin de onmiddellijke opzegging werd gemeld van de samenwerking tussen een journalist en een weekblad, nadat het weekblad had vastgesteld dat de journalist plagiaat had gepleegd.

De journalist verzoekt Google 16 jaar later om verwijdering van de link naar het betreffende artikel van NRC. De rechtbank wijst het verzoek af. Ook hier lijkt de rechter eerst onderscheid tussen te maken op de gevonden zoekresultaten en de inhoud van de gevonden informatie, maar de rechter doet in dat verband wel een opvallende uitspraak: *'Het verzoek van [verzoeker] ziet dus uitdrukkelijk niet op het NRC-artikel zelf, maar op de koppeling. Uit de aard van de koppeling en de verwevenheid met het NRC-artikel die daaruit blijkt, volgt dat de koppeling niet, althans niet volledig los kan worden gezien van het NRC-artikel, wat tot gevolg heeft dat bij de genoemde belangenafweging toch ook aan de inhoud van het NRC-artikel betekenis toekomt.'*⁴⁴

Pas weer in 2017 wordt ook door de rechtbank Den Haag overwogen dat *'hoewel het om gevonden zoekresultaten in de zoekmachine gaat, in deze belangenafweging niet geheel voorbij worden gegaan aan de inhoud*

38. Rechtbank Amsterdam 11 maart 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:1958.

39. Vgl. P.J. Kreijger, 'Een jaar later. De receptie van "het recht vergeten te worden" in de Nederlandse rechtspraak', *Mediaforum* 2015, p. 141-148 (afl. 4).

40. Conclusie van advocaat-generaal N. Jääskinen van 25 juni 2013, ECLI:EU:C:2013:424, par 98.

41. HvJ EU 13 mei 2014, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317 (*Google Spain*), par. 35.

42. HvJ EU 13 mei 2014, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317 (*Google Spain*), par. 94.

43. Rechtbank Amsterdam 24 december 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:9515.

44. Rechtbank Amsterdam 24 december 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:9515, r.o. 4.10.

van de door [verzoeker] gewraakte webpagina's, waarnaar in de zoekresultaten wordt verwezen.⁴⁵

In ieder geval is de Nederlandse rechtspraak op dit punt niet consequent, zoals hierna zal blijken, zijn er tevens uitspraken waarin de rechter de inhoud op de bronpagina expliciet meenemen bij de beoordeling van een verwijderingsverzoek.

5. Verbod verwerking bijzondere persoonsgegevens

Verder is er nog een probleem met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens dat tot op heden nog niet (helemaal) is opgelost. In het *Google Spain*-arrest stelt het Hof vast dat zoekmachines de verwerking van persoonsgegevens kunnen baseren op het gerechtvaardigd belang. Deze grondslag geldt echter niet voor bijzondere persoonsgegevens, zoals strafrechtelijke veroordelingen.⁴⁶ Verwerkingsverantwoordelijken mogen alleen bijzondere persoonsgegevens verwerken met toestemming van de betrokkene, of op basis van een andere wettelijke uitzonderingsgrond. Dit probleem wordt door het Hof in het *Google Spain*-arrest onbehandeld gelaten. Ook Google, de privacytoezichhouders en de Nederlandse rechters hebben over dit punt lang niets gezegd. Zelfs de Artikel 29-Werkgroep benoemde het probleem niet in zijn opinie over het *Google Spain*-arrest.⁴⁷ En hoewel het wel al te sprake kwam in de conclusie van A-G Jääskinen bij het *Google Spain*-arrest, kreeg de Nederlandse rechter pas in 2016 voor het eerst de vraag voorgelegd of Google strafrechtelijke persoonsgegevens dient te verwijderen.⁴⁸

De zaak betrof een advocaat die veroordeeld was voor verboden wapenbezit, waarover een blogger een stuk had gepubliceerd met naam en foto van de advocaat. Volgens de advocaat is de verwerking van zijn persoonsgegevens onrechtmatig omdat het zoekresultaat kan worden aangemerkt als verwerking van strafrechtelijke persoonsgegevens zonder dat sprake is van een wettelijke uitzonderingsgrond. Google heeft hiertegen aangevoerd dat de persoonsgegevens niet als strafrechtelijke persoonsgegevens kunnen worden aangemerkt. De desbetreffende strafrechtelijke informatie staat namelijk op de desbetreffende website van een derde, en niet in de zoekresultaten.

In tegenstelling tot de vorige uitspraken, neemt de rechter hier aan dat het in dit geval gaat om de in-

houd van de bronpagina die te vinden is, te weten de publicatie op de website betreffende de veroordeling voor verboden wapenbezit. Nu die inhoud strafrechtelijke persoonsgegevens bevat, besloot de rechtbank dat Google de verwijzingen uit de zoekresultaten moet verwijderen. De uitkomst van deze zaken in hoger beroep is hetzelfde, zij het dat het gerechtshof Den Haag een andere redenering toepast, met name ten aanzien van de journalistieke exceptie, dat het volgende hoofdstuk besproken wordt.⁴⁹ Een tweede zaak waarin de betrokkene een beroep op het verbod van bijzondere persoonsgegevens deed, betrof een vastgoedondernemer waartegen een strafrechtelijk opsporingsonderzoek is ingesteld naar aanleiding van verdenking van hypothekfraude.⁵⁰ Wanneer op de naam van de betrokkene werd gezocht, toonde Google een aantal links naar nieuwsartikelen over dit onderzoek waarin de betrokkene als verdachte is aangemerkt. In deze zaak oordeelde de voorzieningenrechter ten gunste van Google. Volgens de rechter was geen sprake van de verwerking van strafrechtelijke gegevens, en dus geen sprake van de verwerking van bijzondere persoonsgegevens. Bij de beoordeling of het om strafrechtelijke persoonsgegevens gaat, stelt de rechtbank voorop dat het moet gaan om een zwaardere verdenking dan een redelijk vermoeden van schuld dat uit de gegevens opgemaakt kan worden.⁵¹ De rechtbank stelt bij de beoordeling verder voorop dat het in dit verband om de gevonden zoekresultaten gaat, en niet primair om de inhoud van de webpagina's waarnaar een koppeling in de zoekresultaten verwijst. Tegen de achtergrond hiervan is de rechtbank van oordeel dat Google geen strafrechtelijke gegevens verwerkt. De zoekresultaten Google brengen de betrokkene namelijk op geen enkele wijze in verband met enig strafbaar feit. Ook de reguliere belangenafweging (zonder rekening te houden met bijzondere persoonsgegevens) viel volgens de rechter uit in het nadeel van de verzoeker. Google hoefde de zoekresultaten dus niet te verwijderen.

De voorzieningenrechter van de Rechtbank Overijssel oordeelde op 25 januari 2017 opnieuw dat Google zoekresultaten moest verwijderen, omdat deze link leidde naar strafrechtelijke gegevens in de inhoud van de verwezen pagina en omdat dit bijzondere persoonsgegevens waren als bedoeld in art. 16 Wbp.⁵² Voor een belangenafweging was dus geen plaats.

Deze problematiek omtrent bijzondere persoonsgegevens werd al door A-G Jääskinen in zijn conclusie bij het *Google Spain*-arrest benoemd en was voor de A-G genoeg reden om de zoekmachine niet als ver-

45. Rechtbank Den Haag 12 januari 2017, ECLI:NL:RBD-HA:2017:264, r.o. 4.19.

46. Zie bijvoorbeeld ook: V. Laan, 'Google revisited: privacy bovenal?', *Privacy & practice* 03/2015, p. 12-13.

47. Article 29 Data Protection Working Party, Guidelines on the implementation of the Court of Justice of the European Union judgement on 'Google Spain and Inc v. Agencia Española de Protección de Datos (Aepd) and Mario Costeja González' C-131/12, adopted on 26 November 2014, WP 225.

48. Rechtbank Rotterdam 29 maart 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:2395.

49. Bekrachtigd door Gerechtshof Den Haag 23 mei 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:1360.

50. Rechtbank Den Haag 12 januari 2017, ECLI:NL:RBD-HA:2017:264.

51. Art. 350 Wetboek van Strafvordering; Hoge Raad 29 mei 2009, ECLI:NL:HR:2009:BH4720.

52. Rechtbank Overijssel 24 januari 2017, ECLI:NL:RBO-VE:2017:278.

antwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens aan te merken: *'De tegengestelde opvatting zou meebrengen dat internetzoekmachines in strijd met het Unierecht zijn, wat mijns inziens een absurde conclusie is. Met name zouden de activiteiten van aanbieder van internetzoekmachines, wanneer zij werden beschouwd als verantwoordelijken voor de verwerking van de persoonsgegevens op bronpagina's van derden die ergens "bijzondere" gegevens in de zin van artikel 8 van de richtlijn zouden bevatten [...] automatisch illegaal worden zodra niet is voldaan aan de strenge voorwaarden die dat artikel stelt aan de verwerking van zulke gegevens.'*⁵³

Hoewel het Hof deze implicatie in het *Google Spain*-arrest niet uitdrukkelijk bespreekt, neemt het Hof in de overwegingen wel mee dat de aard en de gevoeligheid van de gegevens een beslissende factor vormen bij het bepalen van het evenwicht tussen de betrokken belangen van partijen. De verwerking van bijzondere persoonsgegevens, die vanwege hun aard en gevoeligheid meebrengen dat de verwerking ervan een grote inbreuk kan vormen op de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene, kan als een bijzonder geval worden beschouwd dat meer evenwicht in de schaal legt bij de betrokkene. Het Hof bepaalt immers dat dat evenwicht in bijzondere gevallen kan afhangen van *'de aard van de betrokken informatie en de gevoeligheid ervan voor het privéleven van de betrokkene'*.⁵⁴ Hiermee lijkt het Hof een belangafweging in geval van bijzondere persoonsgegevens dus niet geheel uit te willen sluiten. Over deze kwestie mag het Europese Hof zich nu uitlaten. De Franse Raad van State heeft een aantal prejudiciële vragen voorgelegd aan het Hof.⁵⁵ De vragen hebben onder meer te maken met bijzondere persoonsgegevens en worden gesteld naar aanleiding van een zaak tussen de Franse privacytoezichthouder Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (CNIL) en Google die al langere tijd speelt. De Franse Raad van State vraagt het Hof nu of het verbod op verwerking van bijzondere persoonsgegevens ook van toepassing is op de exploitant van een zoekmachine. Daarnaast wordt gewezen op de wettelijke uitzonderingsgronden in de richtlijn⁵⁶ en is het de vraag of deze uitzonderingen een zoekmachine toestaan om een verwijderingsverzoek te weigeren indien het gaat om zoekresultaten die verwijzen naar content met bijzondere persoonsgegevens.

6. De journalistieke exceptie

Bij het Gerechtshof Den Haag heeft Google gesteld dat het verwerkingsverbod ten aanzien van bijzondere persoonsgegevens voor haar niet geldt omdat

Google een beroep toekomt op de journalistieke exceptie van art. 3 Wbp/artikel 9 Richtlijn.⁵⁷ Volgens de betrokkene kan Google zich niet beroepen op de journalistieke exceptie omdat zij een exploitant van een zoekmachine is. Dit argument ontleent de betrokkene aan het *Google Spain*-arrest, waarin het Hof heeft bepaald dat *'de verwerking door de redacteur van een webpagina, bestaande uit de publicatie van informatie betreffende een natuurlijke persoon, in voorkomend geval "voor uitsluitend journalistieke [...] doeleinden" zijn verricht en aldus krachtens artikel 9 van richtlijn 95/46 onder de uitzonderingen op de vereisten van deze richtlijn vallen, terwijl dit niet het geval is voor de door een exploitant van een zoekmachine verrichte verwerking. Aldus kan niet worden uitgesloten dat de betrokkene in bepaalde omstandigheden de in artikel 12, sub b, en 14, eerste alinea, sub a, van richtlijn 95/46 bedoelde rechten tegen deze exploitant kan uitoefenen, maar niet tegen de redacteur van deze webpagina.'*⁵⁸

Maar volgens het gerechtshof wordt met deze overweging van het Hof bedoeld dat het 'in bepaalde omstandigheden' zo kan zijn dat de webredacteur zich op de journalistieke exceptie kan beroepen en de exploitant van de zoekmachine niet, in welk geval het voor een betrokkene niet mogelijk is om eerst of gelijktijdig een verwijderingsverzoek aan de webredacteur te richten. Het gerechtshof leest de overweging van het Hof dus zo dat een zoekmachine slechts in bepaalde gevallen geen beroep kan doen op de journalistieke exceptie en dat daarmee dus niet is uitgesloten dat (ook) Google een beroep op de persexceptie kan doen.

Het is maar de vraag of die overweging zo gelezen moet worden en of het Hof dit daadwerkelijk zo bedoeld heeft. Zo heeft de rechtbank Overijssel eerder, met verwijzing naar het *Google Spain*-arrest geoordeeld dat Google zich niet op de journalistieke exceptie kan beroepen. Ook Borgesius interpreteert de uitspraak van Hof zo dat zoekmachines geen beroep kunnen doen op de mediaexceptie, al is hij kritisch op deze uitkomst.⁵⁹ Ook de Artikel 29-Werkgroep stelde in 2008 al voor om ook zoekmachines in staat te stellen te profiteren van de journalistieke exceptie, om daarmee een juiste balans te vinden tussen het recht op privacy en de bescherming van persoonsgegevens enerzijds, en de vrijheid van meningsuiting anderzijds.⁶⁰ In haar

53. Conclusie van advocaat-generaal N. Jääskinen van 25 juni 2013, ECLI:EU:C:2013:424, par. 90.

54. HvJ EU 13 mei 2014, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317 (*Google Spain*), par. 81.

55. Verwijzingsbeschikking C-136/17.

56. Art. 8 lid 2 richtlijn 95/46.

57. Gerechtshof Den Haag 23 mei 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:1360.

58. HvJ EU 13 mei 2014, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317 (*Google Spain*), par. 85.

59. S. Kulk en F.J. Zuiderveen Borgesius, 'De implicaties van het Google Spain-arrest voor de vrijheid van meningsuiting', *NTM/NJCM-Bull.* 2015, afl. 1, p. 12-13. En: F.J. Zuiderveen Borgesius, 'Het 'right to be forgotten' en bijzondere persoonsgegevens', *Computerrecht* 2016/126, p. 223

60. Artikel 29 Werkgroep, 'Advies 1/2008 over gegevensbescherming en zoekmachines', 4 april 2008, p. 14. Zie ook: S. Kulk en F.J. Zuiderveen Borgesius, 'De implicaties van het Google Spain arrest voor de vrijheid van meningsuiting', *NTM/NJCM Bull.* 2015, afl. 1, p. 12-13.

opinie over het *Google Spain*-arrest geeft de Artikel 29-Werkgroep niet expliciet aan of de journalistieke exceptie is uitgesloten voor zoekmachines, maar overweegt de Werkgroep wel dat *'depending on the context, it may be relevant to consider whether the information was published for a journalistic purpose. The fact that information is published by a journalist whose job is to inform the public is a factor to weigh in the balance. However, this criterion alone does not provide a sufficient basis for refusing a request, since the ruling clearly distinguishes between the legal basis for publication by the media, and the legal basis for search engines to organise search results based on a person's name.'*⁶¹

De Franse Raad van State verwijst in haar prejudiciële vragen ook naar de overweging van het Hof in het *Google Spain*-arrest waarin volgens haar is bepaald dat de uitzondering voor journalistieke doeleinden niet van toepassing is op zoekmachines.⁶² Kennelijk is op dit punt ook onduidelijkheid in Frankrijk, nu de Franse rechter het Hof vraagt of zoekmachines een beroep kunnen doen op de persexceptie indien een zoekresultaat verwijst naar persoonsgegevens die uitsluitend voor journalistieke doeleinden worden verwerkt.

7. Reikwijdte van het verwijderingsverzoek

In de zaak over de advocaat die is opgepakt vanwege verboden wapenbezit kwam ook voor het eerst de vraag op wat de reikwijdte van een verwijderingsverzoek is.⁶³ Google had aangevoerd dat de advocaat geen belang heeft bij een eventuele verwijdering van zoekresultaten met een ruimere toepassing dan de Nederlandse versie van Google Search, te weten google.nl. Daartoe stelt Google dat Google Search zijn gebruikers op basis van hun locatie naar de lokale versie van de zoekmachine stuurt, zoals google.nl, als er vanuit Nederland wordt gezocht via google.com. De advocaat had hiertegen aangevoerd dat het automatisch doorsturen naar de locatie van gebruiker van Google Search afhankelijk is van de instellingen die de gebruiker van Google Search heeft ingevoerd. Dit betekent dat door andere instellingen van Google Search de gebruiker van de zoekmachine niet meer automatisch zal worden doorgestuurd naar de versie google.nl. Aangezien Google deze stelling niet had betwist, zag de rechtbank geen aanleiding om het verzoek van de

advocaat te beperken tot de Nederlandse versie van Google Search.⁶⁴

Ook hierover heeft de Franse Raad van State vragen gesteld aan het Hof. De Franse toezichhouder is van mening dat als Google zoekresultaten verwijderd op grond van het recht om vergeten te worden, zij de resultaten wereldwijd moet verwijderen. Google verwijderd de zoekresultaten namelijk niet van de .com extensie, maar alleen van de lokale Europese extensie. Dit betekent dat gebruikers buiten Europa de resultaten waar het verwijderverzoek betrekking op heeft, wel kunnen blijven zien. De Franse Raad van State wil weten of de zoekresultaten wereldwijd moeten worden verwijderd en zo niet, of de resultaten dan op Europees of nationaal niveau moeten worden verwijderd. Verder wil de Franse Raad van State weten of het recht om vergeten te worden moet worden toegepast op extensies of op basis van IP-adressen waaruit afgeleid kan worden in welk land de gebruiker zich bevindt.

8. Conclusie

Uit de rechtspraak van de afgelopen drie jaar blijkt dat het voor betrokkenen over het algemeen nog niet zo makkelijk is om hun gelijk te krijgen bij de Nederlandse rechter. Daarbij blijkt uit de rechtspraak dat het de Nederlandse rechter nog niet is gelukt om het *Google Spain*-arrest consequent toe te passen, hetgeen wellicht te wijten is aan de open eindjes in het arrest. Zo is er tot op heden onduidelijkheid over de vraag of zoekmachines nu wel of geen bijzondere persoonsgegevens mogen verwerken. Volgens de privacywetgeving zou dit niet mogen, omdat zoekmachines geen toestemming hebben verkregen, tenzij de zoekmachine een beroep kan doen op de persexceptie of een andere wettelijke uitzonderingsgrond van toepassing is.⁶⁵ Van een andere wettelijke uitzonderingsgrond zal niet sprake zijn en ook het antwoord op de vraag of Google een beroep toekomt op de persexceptie is niet eenduidig vast te stellen. Sommige rechters volgen de redenering dat zoekmachines geen bijzondere persoonsgegevens mogen verwerken, maar laten daarbij geen ruimte voor een afweging voor het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie.⁶⁶ In dat verband lijkt er tevens inconsistentie te bestaan over de beantwoording van de vraag of bij de beoordeling van een verwijderingsverzoek alleen

61. Article 29 Data Protection Working Party, Guidelines on the implementation of the Court of Justice of the European Union judgement on 'Google Spain and Inc v. Agencia Española de Protección de Datos (Aepd) and Mario Costeja González' C-131/12, adopted on 26 November 2014, WP 225, p. 19.

62. Verwijzingsbeschikking C-136/17, par. 20-21.

63. Rechtbank Rotterdam 29 maart 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:2395, r.o. 4.5-4.7.

64. Zie ook: Rechtbank Amsterdam 19 april 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:2896, r.o. 4.4:

'Zij zal worden veroordeeld om de twee maatregelen te nemen die in dit soort gevallen gebruikelijk zijn voor haar, te weten ervoor zorgen dat de hiervoor onder 2.2. bedoelde URL niet meer wordt getoond aan gebruikers die vanuit Nederland zoeken op "[naam 8]" en ook dat dit zoekresultaat wordt verwijderd van alle lokale EU/EFTA versies van Google Search.'

65. Zie bijvoorbeeld: Rechtbank Overijssel 24 januari 2017, ECLI:NL:RBOVE:2017:278, r.o. 4.22-4.23

66. Zie ook: G.J. Zwenne, 'Het internetvergeetrecht', *Ars Aquil januari* 2015, p. 9-17.

naar de zoekresultaten moet worden gekeken, of ook naar de inhoud van de bronpagina waarnaar het zoekresultaat verwijst. In het geval van bijzondere persoonsgegevens (bijvoorbeeld strafrechtelijke) lijkt de rechter sneller ook de inhoud van de bronpagina te toetsen om te kunnen testen op het feit of het bijzondere persoonsgegevens bevat, dit om de vraag te kunnen beantwoorden of Google naar deze pagina's mag verwijzen.

Het is nu wederom aan het Europese Hof, of de Artikel 29-Werkgroep, om meer duidelijkheid te verschaffen ten aanzien van aantal van de openstaande punten.